

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

Sect. I. Vtrùm possit homo satisfacere de co[n]digno pro debito poenæ
temporalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

centiam illam, quæ regulariter secretò datur. Ita Suarez numero 4. & in fortioribus terminis Thomas Sanchez libr. 3. de matrim. disp. 37. num. 5. quando opponitur contra Sacerdotem, interfuisse matrimonio absque licentia Parochi. Quare Suarez ibi, & Bernardus Diaz de Lugo in *Practica criminali can. capite* 109. & alij dicunt, totum hoc ex coniecturis, & circumstantiis pendere: nam, si Sacerdos bonæ famæ sit, & honestè vitæ, si nihil mali pœnitenti intulit; sed potius reuelatio tendebat ad eius bonum; præsumitur licentia, & probandi onus refunditur in pœnitentem.

151. Distinguere possumus: nam, si pœnitens accuset de reuelata confessione, & Sacerdos neget se, tale peccatum dixisse, aut reuelasse, pœnitens debet probare, ut constat, cum crimen non præsumatur, nisi probeatur. Si verò constet, Sacerdotem dixisse illud peccatum, ipse verò neget, se illud in confessione audiuisse, credo, debere ab ipso ostendi, unde illud sciret: quo non probante, punietur quidem, non tamen pœna ordinaria, sed leuiori, quia non est conuictus de delicto: ut cum alijs tradit Barbat. 2. volum. conf. 70. quod incipit *Sapienter, ni fallor, col. septima in principio*. Si verò constet de reuelatione, dicat tamen Confessarius, se habuisse licentiam pœnitentis, distinguendum videtur cum Mascarido, quem refert, & sequitur Thomas Sanchez *ubi supra*, numero 5. qui in casu matrimonij dicunt, si contra licentiam opponatur à tertio, ipsi incumbere probare; si verò à proprio Parocho, transferri onus probandi in Sacerdotem, qui interfuit matrimonio, vel in ipsos contrahentes. Quam distinctionem in casu nostro approbat etiam Lapsus *allegat*. 94. quæ incipit, *Quidam Presbyter. ut*, si accuset ipse pœnitens, Sacerdos debeat probare licentiam: si verò accuset alius tertius, maximè, si pœnitens iam sit mortuus, probatio incumbat accusatori.

152. Ratio utriusque partis esse potest: quia quando à tertio opponitur, cum ipse non possit, nisi ad summum ex auditu scire carentiam licentiæ; ipsi incumbit onus offerendi alias probationes: quia delictum Confessarij non præsumitur; sed ex communiter contingentibus præsumitur reuelasse cum licentia, quæ ferè semper secretò conceditur. Quando verò ipse pœnitens accusat, qui scire bene potest licentiæ carentiam: maiorem fidem facit, licet non plenam: quare oportet, quòd Confessarius purget illam probationem per probationes contrarias. Potest tamen præponderare bona existimatio de probitate, & prudentia Confessarij: præsertim, si pœnitens è contra famam habeat non bonam, & aliquam inimicitiam occasionem aduersus Confessarium. Et hæc sufficiant de confessione. Nunc dicemus de satisfactione sacramentali, quæ est vltima pars huius Sacramenti: prius tamen oportebit dicere de satisfactione secundum se, qua satisfaciunt iusti ex opere operantis per opera pœnalia facta in gratia: postea verò dicemus de satisfactione sacramentali, qua satisfit ex opere operato.

* *

DISPUTATIO XXIV.

De satisfactione secundum se.

SECT. I. *Virum possit homo satisfacere de condigno pro debito pœna temporalis.*

Dubium incidens. *An possit homo aliter, quam per condignam satisfactionem liberari à debito pœnae, per impetrationem, vel merita congrua.*

SECT. II. *An, & quomodo requiratur status gratia ad satisfactionem de condigno.*

SECT. III. *An satisfactio requiratur opus honestum panale, & ex intentione satisfaciendi.*

SECT. IV. *Virum actus, seu passio externa addat satisfactionem supra actum internum.*

SECT. V. *An, & quomodo passiones, & pœna ab intrinseco, & necessarii pronuntiantes, possint esse satisfactoria.*

DE VERAT *supra* post disp. 11. tractati de pœnitentiæ virtutis effectu ad expiationem pœnae temporalis, quæ appellatur satisfactio pro pœna: ne tamen tractatio de satisfactione divideretur, sequuti sumus vsum Scripturæ, & referuimus ad hunc locum illum effectum, ubi de satisfactione sacramentali dicuri sumus. Dicemus ergo prius de satisfactione secundum se, hoc est, secundum virtutem, quam bona opera habent ad satisfaciendum, & delendum debitum pœnae temporalis; ut postea gradum faciamus ad satisfactionem, quam afferunt eadem opera, propter eleuatam per efficaciam huius Sacramenti.

SECTIO I.

Virum possit homo satisfacere de condigno pro debito pœna temporalis.

SUPPONENDUM primò ex dictis *disput. 8. sect. 2.* Remissa culpa, non semper aufertur totum debitum pœnae: nam, licet remissa culpa mortali, aufertur reatus totius pœnae æternæ, non tamen aufertur reatus totius pœnae temporalis, ut contra Hæreticos nostri temporis definitum est in Tridentino *sess. 6. canone* 30. & *sess. 14. cap. 8. canon. 12. 13. & 14.* & latè eorum errorem confutant Vega *lib. 13. in Tridentinum, cap. 36. & segg.* Soto *in 4. disp. 29.* Castro de *hæresibus, verbo, Pœnitentiæ, Bellarm. lib. 4. de pœnit. cap. 2.* Valquez in *presenti, quest. 94. art. 1. dub. 1.* & alij communiter. Unde peccatum veniale aliquando remittitur, remanente toto debito pœnae; nempe, quando iustus moritur cum aliquibus culpis venialibus nondum remissis quoad culpam in hac vita: tunc enim statim post mortem remittitur culpa ut diximus *disput. 9.* & tamen manet integrum debitum pœnae soluendæ in Purgatorio.

Supponendum secundò, hoc debitum pœnae dupliciter posse expiari. Primò, per propriam satisfactionem ipsius debitoris, seu ex opere operantis: Secundò, ex opere operato per satisfactio-

nem Christi, quæ applicatur per Sacramenta, vel per Indulgentias, aut Sacrificium eucharisticum. Nunc primò dicendum est de priori modo, qui sit per propria opera satisfaciens, & qui fuit semper in omni statu naturæ, legis antiquæ, & legis nouæ. Quem modum possibilem esse, latè probant contra eosdem Hæreticos Controuersistæ communiter, & Suarez in *presenti, disp. 36. sect. 1.*

2. Dubium est, quomodo, remisso peccato quoad culpam, remaneat reatus pœnæ temporalis; an scilicet: ex mera voluntate Dei, an ex natura rei, & ipsius iustificationis: de quo latè Vasquez *vbi supra, dub. 2.* ubi affert Scotum in *dist. 21. quest. 1.* qui dixit, hoc fieri ex mera Dei voluntate: quia, cum ipse Scotus aliàs sentiat, qualitatem gratiæ non esse ex sua natura physica formam expulsiuam peccati; sed ex Dei acceptatione remittentis peccatum ad præsentiam gratiæ; & rursus peccatum remitti, quatenus ad pœnam non imputatur; consequenter debuit diuinæ voluntati soli attribueretur, quòd peccatum non remittatur totaliter quoad reatum pœnæ temporalis.

3. Ipse verò Pater Vasquez è contra dicit, hunc reatum pœnæ temporalis manere ex natura rei, & ipsius iustificationis: nam iustificatio, cum fiat per infusionem gratiæ habitualis sanctificantis, ex natura sua affect ius ad gloriam æternam, & per consequens dignitatem gloriæ æternæ, cum qua non potest stare dignitas pœnæ æternæ, cum non possit aliquis simul esse dignus gloria æternæ, & dignus carentia æternæ eiusdem gloriæ: ergo ex natura sua infusio gratiæ affect ablationem pœnæ æternæ. Quòd verò reatus pœnæ temporalis, qui restat, non remaneat ex mera Dei voluntate, sed etiam ex natura rei, probat; quia Deus neminem punit, qui iam ex se non sit dignus illa pœna: ergo fatendum est gratiam ipsam non afferre ablationem totius reatus ad pœnam. Nam, si hoc esset, Deus non posset addere illum reatum pœnæ temporalis, quem gratia ex natura sua abstulisset, atque adeò dicendum est, virtutem sequi ex natura iustificationis, scilicet, quòd auferatur reatus pœnæ æternæ, & quòd remaneat aliquis reatus pœnæ temporalis.

4. Nobis consequenter ad nostra principia paulò aliter dicendum est. Primò fatendum est, gratiam sanctificantem ex natura sua afferre, quòd remittatur debitum pœnæ æternæ: non ita, vt ipsa gratia formaliter deleat reatum pœnæ absque voluntate Dei condonantis; sed ita vt gratia ex natura sua exigat talem condonationem. Quare, licet hoc esset contra naturam, & exigentiam gratiæ; posset tamen Deus de potentia absoluta, deleta macula, retinere ius ad pœnam æternam propter peccatum præteritum; sicut nunc retinet ius ad pœnam temporalem, vt dixi *disp. 8. de Incarnatione, sect. 7. num. 127. & disp. 26. sect. 3. num. 43.* & rursus hoc eodem modo, *disp. 7.* Quo casu haberet quidem homo ius ad condonationem pœnæ, atque idè haberet ius quasi radicale, & dignitatem remouendi carenti pœna æternæ: quia tamen Deus posset non ponere condonationem, quam gratia exigit, maneret adhuc debitum proximum pœnæ æternæ, & carenti gloria. Cæterum de facto Deus attendendo ad exigentiam gratiæ, & ad eius naturam, condonat reatum pœnæ æternæ, quæ condonatio meritò dicitur fieri ex natura ipsius iustificationis, & gratiæ, contra cuius naturam esset, si Deus non condonaret homini iusto reatum pœnæ æternæ.

5. Secundo, addendum est, ita fieri ex natura iustificationis hanc condonationem pœnæ æternæ, P. Ioann. de Lugo de *Pœnitentia.*

vt tamen commutatio illius in tantam, vel tantam pœnam temporalem non habeatur præcisè ex natura vel determinata exigentia ipsius gratiæ: nam gratia etiam intensa non petit de se, vt commutetur pœna æterna in tantam pœnam temporalem; sed hoc pendet ex libera voluntate Dei, qui, iuxta ordinem suæ sapientiæ, legem statuit de commutatione faciendâ iuxta dispositionis gradum, iuxta Sacramenti dignitatem vel alias circumstantias. Itaque gratia ex se solum exigit, quòd condonetur pœna æterna, vel tota, vel certè commutetur in temporalem: quanta autem sit futura temporalis, pertinet ad liberalitatem Dei, qui pro libito potest in longiorem, aut breviorē, commutare. Nam aliquando maior, & intensior gratia confertur per Sacramentum Pœnitentiæ, quam per Baptismum: & tamen illa gratia remissa in Baptismo affert condonationem totius pœnæ: gratia verò intensa in Sacramento Pœnitentiæ affert solum commutationem pœnæ æternæ in temporalem. Rursus, quando homo per contritionem extra Sacramentum disponitur ad iustificationem, non possumus dicere, quòd ad tantam contritionem consequatur ex natura rei commutatio pœnæ æternæ in tantam pœnam temporalem: quia, cum neque ipsa iustificatio, aut infusio gratiæ consequatur ex natura rei, sed ex Dei clementia, qui attendit ad contritionem, tanquam ad dispositionem de congruo, vt conferat gratiam, & tantam gratiam, quam, & quantam non exigebat ex natura sua talis contritio; consequens est, vt neque commutatio pœnæ æternæ in tantam temporalem consequatur ex natura rei; sed ex Dei voluntate acceptantis illam congruam dispositionem ad talem modum remissionis pœnæ.

6. Dicit aliquis, commutationem illam in tantam pœnam temporalem fieri aliquo modo ex natura rei: quatenus eo ipso, quòd Deus acceptat talem contritionem, vt dispositionem ad tantam gratiam habitualement, & attendit ad quantitatem contritionis, sicut, si esset meritoria de condigno, consequenter debet attendere ad eandem contritionem, sicut, si esset satisfactoria de condigno, vt auferat tantum, vel tantum debitum pœnæ temporalis. Cum enim opera meritoria de condigno habeant ex natura sua utrumque valorem, scilicet, in ratione meriti, & in ratione satisfactionis; & quidem cum tali proportionē, vt sicut valent ad merendum, valeant cum proportionē ad satisfaciendum; consequens esse videtur, vt eo ipso, quòd Deus eleuat contritionem ad merendum talem gradum gratiæ, sicut, si esset meritoria de condigno; debeat ex natura rei eam eleuari ad satisfaciendum cum eadem proportionē, sicut, si esset satisfactoria de condigno, ita vt satisfaciatur pro tanto debito pœnæ, quantum auferret, si mereretur de condigno tantum gradum, quantum eius intuitu de facto confertur.

7. Sed neque hoc modo explicari potest illa exigentia ex natura rei ad talem commutationem determinatam: quia, licet daremus, debere contritionem habere æqualem virtutem ad satisfaciendum, ac ad merendum; debere eleuari, vel acceptari æqualiter ad utrumque effectum; id totum ad nihil deseruieret, nisi prius interueniat libera voluntas Dei commutantis pœnam æternam in tantam pœnam temporalem. Pone enim contritionem acceptari à Deo ad merendam gratiam vt quatuor, atque idè debere etiam eleuari, vt possit satisfacere, v.g. vt quatuor, seu pro pœna quatuor annorum; restat adhuc difficultas, ex quo numero debeant auferri illi quatuor anni: atque idè prius

prius debet supponi, quod Deus liberè commutaverit pœnam æternam in pœnam centum annorum, cum potuisset ex natura rei commutare in pœnam mille annorum, ut tunc ex illis centum annis auferantur quatuor. Unde prima commutatio in tantam, vel tantam pœnam temporalem non potest ex natura rei determinari, neque ab ipsa gratia, neque à contritione, neque à gratia, ut datur intuitu talis contritionis; sed solum gratia exigit commutationem in aliquam pœnam temporalem, quam Deus pro suo arbitrio taxare potest maiorem, vel minorem, ut diximus: observat autem leges à se statutas, quæ leges non fuerunt cum tali determinatione conditæ propter aliquam determinatam exigentiam ipsius gratiæ.

7. His suppositis, controuersia præsens, & præcipua est, an satisfactio, qua homo iustus satisfacit ex opere operantis pro debito pœnæ temporalis, sit dicenda de condigno, & ad æqualitatem. Quæ questio magna ex parte coincidit cum simili questione quæ 1. 2. tractari solet circa valorem, & condignitatem nostrorum meritorum: quare breuiter eam expediemus. Aliqui ergo videntur non agnoscere condignitatem in nostris operibus ad satisfaciendum pro pœna alterius sæculi. Ita videntur sentire Durand. dist. 13. quæst. 5. ad 2. & Ledesm. 2. part. 4. quæst. 12. qui indicat, totum hoc positum esse in diuina acceptione, & beneuolentia. Clarius loquitur Ioan. Medina Cod. de satisfact. q. 1. in fine, qui dicit, nostram satisfactionem posse esse condignam, si pœna Purgatorii est eiusdem rationis cum pœna huius vite; sed si sit alterius rationis: quia, qui soluit pretium inferioris rationis, non soluit sufficienter, & condignè: atque idè indiget misericordia creditoris acceptantis illam solutionem. Denique clarissimè loquutus est Michaël Baius ut apparet ex duabus eius propositionibus contentis in Bulla Gregorij XIII. contra ipsum, quas statim referemus, in quibus nullam omnino condignitatem admittere videtur in nostris satisfactionibus.

8. Contraria sententia communis est omnium Theologorum, quos sequuntur Suarez in præsent. dist. 17. sect. 3. & 10. & Valquez. ubi supra, dub. 3. & omiſſis aliis, quæ apud prædictos Auctores videri possunt, videtur mihi probari posse primò ex Tridentino sess. 14. cap. 8. & 9. & can. 13. in quibus homo dicitur simpliciter satisfacere per eiusmodi opera: qui autem æquale non soluit, non facit simpliciter, & absolute: sed facit aliquid quod ex se non sufficit, & quo posito, creditor condonat: nam satisfacere, est sufficienter facere, hoc est, quantum satis, & sufficiens est ad delendum debitum.

Unde secundo probatur: quia, si nostra satisfactio pro pœna temporali non esset de condigno, sed solum de congruo, eodem modo dici posset, quod satisfacit homo pro debito pœnæ æternæ, sicut pro debito pœnæ temporalis, cum per contritionem, sicut meretur de congruo remissionem peccati, sic etiam satisfaciat de congruo pro debito pœnæ æternæ. Consequens autem videtur esse contra modum loquendi eiusdem Concilij Tridentini, quod clarè distinguit. & reatum pœnæ æternæ dicit remitti; reatum verò pœnæ temporalis dicit, non semper remitti, sed per satisfactionem tolli: sic enim loquitur sess. 6. c. 14. ubi enumerans partes Sacramenti Pœnitentiæ dicit, in eo contineri etiam satisfactionem per ieiunia, elemosynas, orationes, & alia pia spiritualia vite exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto cum una culpa remittitur, sed pro

Conc. Trid.

pœna temporali; quæ ut sacra Littera docent, non tota semper (ut in Baptismo fit) dimittitur illi, qui gratia Dei, quam acceperunt, ingrati, Spiritum sanctum contristauerunt, & templum Dei violare non sunt veriti. Quibus verbis aperte dicitur, pœnam æternam simpliciter remitti; & idè non satisfacere pro illa, sicut pro temporali, quæ non semper tota remittitur: ergo pro temporali, ex mente Tridentini satisfactio de condigno: alioquin remitti diceretur, sicut æterna, pro qua etiam satisfactio de congruo.

Tertio probari potest ex Bulla Pij V. & Gregorij XIII. contra propositiones Michaëlis Baii, in qua referuntur duæ propositiones illius Auctoris, quæ cum aliis prohibentur, nempe 59. quæ talis erat: Quando per elemosynas, aliaque pietatis opera Deo satisfacimus pro peccatis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus; sicut quidam errantes autumant; nam alioquin, effusimus aliqua saltem ex parte redemptores: sed aliquid facimus, cuius intuitu Christi satisfactio nobis applicatur, & communicatur, & nullus 77. quæ talis erat: Satisfactiones laboriosæ iustificationem non valent expiare de condigno pœnam temporalem resistantem post culpam condonari. His duas propositiones prohibent prædicti Pontifices in illa Bulla, ex qua prohibitione firmissimè roboratur proposita conclusio, quæ illis propositionibus ex aduerso contradicit.

Quarto denique probatur ratio: quia opera hominis iusti habent æqualitatem, & condignitatem in ratione meriti, in ordine ad beatitudinem æternam: ergo possunt habere condignitatem ad redimendum paulatim debitum pœnæ temporalis, quod est multò minus. Undè corrumpit fundamentum Medinæ supra positum; nam plus speratur opus nostrum à præmio beatitudinis æternæ, quàm pœnalitas huius vite à pœnis alterius sæculi: & tamen illa inæqualitas in esse est, & naturæ, non impedit proportionem requisitam inter præmium, & meritum condignum; ergo, neque ista tollit proportionem inter satisfactionem, & debitum, pro quo satisfit. Mereri enim non est emere pro æquali pretio æqualitate rei, sed est seminare apud æquitatem, & gratitudinem Principis: quare æqualitas meriti, non est sicut pretij, sed sicut seminis in corde Principis fecundissimo. Sic etiam satisfacere, non est satis pati; sed imitari meritum, èd quod debitor tendat ad placandum Principem, & alliciendam eius mansuetudinem, ac clementiam, ut acceptet voluntariam punitionem anticipatam, & placeatur, ne exigat debitam pœnam. Undè multò minor pœnalitas sufficit ad expiandum debitum maioris pœnalitatis, præsertim accedente dignitate illius, qui se spontaneè castigat, qui est filius Dei adoptiuus per gratiam iustificantem, ut postea videbimus.

Dices, totam virtutem, & valorem operis expendi in promerendo augmento gloriæ: ergo non potest simul de condigno obtinere redemptionem pœnæ: alioquin rolleretur aliquid de præmio gloriæ, quam posset mereri illud opus, ne mereatur præmium ultra condignum. Respondetur, opera hominis iusti, ut sæpius dixi, non extinguere debitum pœnæ per modum meriti, sed per modum satisfactionis, quod est valè diuersum genus: nam meritum est, in ordine ad gratitudinem, vel aliam virtutem similem, quæ inclinatur ad præmiandum, satisfactio verò est, in ordine ad iustitiam punitionis: vel in ordine ad mansuetudinem, qua placatur Iudex, ne ponatur

cum tanto rigore. Quod soleo hoc exemplo explicare. Finge, esse in Republica duos Superiores, ad quorum alterum pertineat remunerare, & premiare pro bonis operibus, ad alterum punire scelera. Planè, si aliquis reus pœnæ subiret sponte sua ingentes labores pro Republica tuenda, æquum esset, ut secundus Superior temperaret, vel reuocaret pœnam, quam ille reus debebat: & tamen hic Superior non potest remunerare, aut premiare, ut suppono: ergo hæc temperantia pœnæ non est præmium propriè dictum, sed cessatio à punitione, & acceptatio vnius pœnæ pro alia: quia æquum est, ut iustitia placeat, quando reus sponte sua se laudabiliter afflixit. Differunt ergo meritum, & satisfactio, quod meritum reddit hominem dignum præmio: satisfactio non reddit dignum, sed tollit saltem remorè dignitatem pœnæ, quam habeat. Non habet itaque maius præmium in ratione præmij illud opus, quo simul homo meretur gloriam, & satisfactio pro pœna, quam si non satisfaceret: nec è contra, qui non habet debitum pœnæ, pro quo satisfaciat, meretur plures gradus gloriæ, cò quod habeat adiutivam totam operis magis liberam. Sicut opus bonum impetratorium non meretur minus præmij ex eo, quod simul impetret alteri aliquid beneficium, nec meretur plus ex eo quod nihil impetret, quia sunt adiutivitates disperate in eodem opere.

Supposito itaque, quod satisfactio hominis iusti sit de condigno, dubitantur, an indigeat acceptatione Dei, ut expiet reatum pœnæ temporalis, an verò sine illa habeat totam suam virtutem, & efficaciam. Pater Vasquez in præsentia, dicto art. 1. dub. 3. & in 1. 2. disput. 221. num. 32. docet, non indigere vlla Dei acceptatione: imò addit, licet stante merito condigno, posset Deus non dare præmium, non tamen posse punire hominem, qui ex se obtulit condignam satisfactionem: nam, qui debet, & solvit sufficienter, eo ipso extinguit debitum, nulla posita acceptatione creditoris. Contrariam sententiam docet P. Suarez cum aliis in præsentia, disput. 37. sect. 8. scilicet, requiri Dei acceptationem: quod inferit ex eo, quod ad meritum etiam de condigno dixerat requiri promissionem Dei.

In hoc puncto aliqua sunt de nomine, & in quibus quoad rem ipsam omnes debemus convenire, aliquid est de re. Debemus ergo convenire, primò, in hoc, quod iam in ordine ad satisfaciendum, quam in ordine ad merendum, opera iusti viatoris habent de se antecedenter ad promissionem, & acceptationem Dei valorem sufficientem, seu æqualitatem, & proportionem, ratione cuius, quantum est de se, non sunt inferioris virtutis, vel activitatis ad illum effectum: nam divina promissio, vel acceptatio non facit, quod opus sit melius, & per consequens, quod de se habeat maiorem valorem, sed solum acceptat id, quod de se, verbi gratia valet decem, ad danda ea decem pro illo, vel intuitu illius.

Secundò, debemus concedere, quod, ut Deus teneatur reddere præmium pro merito condigno, requiritur eius promissio: alioquin ipse Vasquez fatetur, quod positus meritis condignis, Deus posset nullum reddere præmium, cum ea merita Deum non necessitent ad præmiandum. Quare, quod attinet ad meritum, est quæstio de nomine, an opus iusti de se, & ut distinctum à promissione Dei, dici debeat meritum de condigno, an solum dignum, hoc est valorem, & dignitatem habens, ratione cuius, accedente Dei promissione, esset simpliciter meritum.

P. Ioann. de Lugo, de Penitentia.

Et quidem in hac quæstione de nomine placet magis modus loquendi P. Vasquez, quod etiam antecedenter ad Dei promissionem, opera iusti de se sint meritoria de condigno, & homo per illa sit dignus, & mereatur de se gloriam, licet Deus non daret. Primò, quia esse dignum, & mereri videtur synonyma: si verò opus iusti de se habet valorem, & dignitatem, de se etiam habet mereri tale præmium. Secundò, quia meritum de congruo, etiam absque promissione Dei, est verè meritum congruum: non enim præcedit promissio Dei, quoties propter aliqua merita congrua Deus confert aliquod beneficium; ergo denominatio meritorij operis non requirit Dei promissionem, sed habetur ab ipsa congruitate, vel valore ipsius operis. Tertio, quia demerita, seu peccata viatoris, etiam absque vlla Dei comminatione præcedente, mereantur de se pœnam, licet Deus ob suam clementiam illam non inferet: quia de se haberent, quantum sufficit, ut moueant Deum ad puniendum; ergo, & bona opera essent de se meritoria præmij, etiam sine promissione Dei; quia de se habent, quod sufficit, ut mouerent Deum ad præmiandum.

Ceterum, licet opera iusti de se habeant, quod sufficit ad merendum, atque idè mereantur in actu primo; Deus tamen, seclusa promissione, non teneretur ad reddendum præmium: & in hoc etiam omnes convenimus. Quare, promissio illa, quæ est quasi acceptatio antecedens, posita fuit liberè à Deo; atque ad id potuit poni propter Christum: quod indicare videtur Trident. sess. 6. cap. 16. in illis verbis: *Benè operantibus proponenda est vita æterna, tanquam gratia filijs Dei, & per Christum Iesum misericorditer promissa.*

Consequenter dicendum est, opera iusti ex se ante Dei promissionem, vel acceptationem habere valorem, & condignitatem ad redimendam pœnam temporalem purgatorij. Probatur ex dictis: quia, si ex se non haberent condignitatem; neque etiam haberent illam accedente Dei promissione, atque idè non satisfaceremus per illa opera de condigno, sed de congruo: sicut etiam de facto non meretur peccator per contritionem gratiam iustificationis de condigno, sed de congruo, etiam accedente infallibili Dei promissione: quia contritio de se non habet talem valorem, aut dignitatem; & promissio Dei non facit illam meliorem, aut digniorem. Similiter non satisfacimus de condigno, sed de congruo, per contritionem pro debito pœnæ æternæ, aut pro culpa mortali, etiam antecedente Dei promissione, & acceptatione, propter eandem rationem: sicut damnatus ad triremes non satisfaceret condignè pro pœna ieiunando vno die, licet accederet promissio, & acceptatio Iudicis.

Addo tamen vltimò, licet nostra opera habeant de se illum valorem, & dignitatem; non tamen expiant formaliter, & auferrent debitum pœnæ temporalis, si non accederet acceptatio Dei liberè acceptantis, atque idè hæc acceptatio de facto fuit propter Christum: illa autem acceptatione seclusa, iuste posset punire Deus, adhuc in Purgatorio, eum, qui pro suis peccatis ieiunia, vel alia opera pœnalia obtulisset. In hoc est controuersia de re cum P. Vasquez, qui licet id admittat in merito, negat tamen in ordine ad satisfactionem. Verum tamen, licet id verum sit, loquendo de satisfactione pro culpa: non tamen videtur verum de satisfactione pro debito pœnæ: quia, ut explicui disp. 3. de Incarnat. sect. 10. numer. 138. & seq. & disp. 5. sect. 7. n. 126. Iudex semper habet ius ad exigendam pœnam illam, quam ipse imponere velit, & non teneatur ad acceptandam illam, quam

X x 3 reus

reus imponere sibi voluerit, etiam si sit equalis, & fortasse maior, quia Iudicis, & non delinquentis est taxare, & determinare pœnam. Poterit ergo Princeps commutare vnam pœnam in aliam; quæ si fuerit equalis, per illam dicitur reus satisfecisse aqualiter debito prioris pœnæ; deficiente tamen Iudicis voluntate, vel acceptatione, quantumvis reus se aliis suppliciis voluntarie castiget, non manet liber à debito pœnæ per Iudicem taxatæ. Sicut, si quis debeat viticolum, & soluat oleum valoris equalis; non tenetur creditor illud acceptare. Confirmarique potest: quia nec Adamus, nec nos per opera pœnalia, qualiacumque sint, satisfacere possumus pro debito carenti iustitiæ originali, vel moriendi, quæ est pœna debita ex peccato originali: quia, nimirum, Deus non vult acceptare vllam satisfactionem pro illa pœna. Sic etiam noluit acceptare vllam satisfactionem, vel pœnitentiam Davidis pro pœna, quam ei statuerat pro suo peccato, quod moreretur eius filius ex adulterio natus: non ergo extinguitur formaliter reatus pœnæ temporalis per solam satisfactionem ex parte nostra exhibitam, sine libera Dei acceptatione. Quod tamen in satisfactione pro culpa aliter dicendum est: quia ut dixi illa *disp. 5. de Incarnat. sect. 7. n. 124. & segg.* non potest offensa perferre moraliter in æstimatione pendendum, postquam offensio fecit, quantum sitis erat ad placandum offensum: tunc enim, si non placetur, æstimabitur irrationabiliter implacatus, & aduersus: quare eo ipso quod posita sit sufficiens satisfactio ex parte offensiois intelligitur ablata offensa, licet non acceptetur ab offenso: quia offensa habitualis ut, *suprà* vidimus, est offendisse & non satisfecisse, nec condonaram fuisse offensam: posita ergo ex parte sua satisfactione sufficiens, eo ipso tollitur ratio indignationis iustæ; non tamen ius ad pœnam; propter rationem *suprà* adductam. Vide, quæ dixi *dicta sect. 7. vbi* obiectiones contra hanc conclusionem dissolvuntur.

18. Addidi in conclusione, hanc acceptationem nostræ satisfactionis poni propter merita Christi: sic enim indicat Trident. *sess. 14. cap. 8. vbi* ait, nostras satisfactiones habere suam vim ex Christo. In quo (inquit) *vinimus, in quo meremur, in quo satisfacimus* facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre. Vbi vides, intervenire merita Christi, non solum ut fiant nostræ satisfactiones; sed etiam ut acceptentur à Deo. Quod idem de flagellis patienter toleratis significat *capite sequenti*, dum dicit, tantam esse diuinæ munificentie largitatem, ut non solum pœnis, sponte à nobis pro vindicando peccato susceptis, an Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis; sed etiam quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis à Deo inflatis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Iesum satisfacere valeamus. Vbi vides, misericordie Dei per Christum tribui quoddam flagella Dei patienter tolerata acceptantur à Deo pro satisfactione ad expiandum debitum pœnæ. Ratio autem ex dictis est clara: quia, cum hæc acceptatio sit Deo libera, qui potuit non acceptare, sicut de facto pro aliquo debito pœnæ temporalis non acceptat; congruum erat, quod hoc etiam beneficium non aliter concederetur, nisi propter Christum, propter quem Deus remittit, & indulget omnia, quæ quolibet modo nobis remittuntur, & indulgentur.

19. Hinc infero, an dicendum sit, quod per opera bona iuste satisfaciatur, non solum de condigno, sed de rigore iustitiæ pro debito pœnæ tempora-

lis, prout affirmat Suarez cum aliis. De hoc dixi latè *disp. 3. de Incarnat. sect. 10. per totam*, quæ videri potest: est enim quæstio ferè de nomine, suppositis, quæ dicta sunt, nam si fermo sit de iustitiæ commutativa, hæc non habet locum in Deo qui obligari non potest nobis ex iustitiæ commutativa, ut latè probauit illa *disp. 3. ferè per totam*; neque etiam nos debemus pœnam ex iustitiæ commutativa. Sermo ergo debet esse de iustitiæ vindicativa, seu punitiva. In quo sensu distinguendum est. Satisfacit iustus de rigore iustitiæ, quoad æqualitatem solutionis; concedo: nam reuera soluit aliquid, quod moraliter æquivalere pœnæ debita. Satisfacit de rigore iustitiæ, quoad modum solutionis: nego: quia necessarius fuit, ut dixi, fuor ex parte Iudicis, ut acceptaret nostra opera in satisfactionem, cum posset exigere pœnam à se ipso exigendam, ut dictum est. Poterit ergo dici simpliciter, & absolute, quod, posuit. Dei acceptatione, homo iustus suis operibus satisfacit de rigore iustitiæ, nempe vindicativæ, quæ communiter appellari solet iustitiæ.

DVBIVM INCIDENTS.

An possit homo aliter, quam per condignam satisfactionem, liberari à debito pœnæ, per impetrationem, vel merita congrua.

Non loquimur de Indulgentiis, & Sacramentis, per quorum aliqua, sicut & per Sacrificium applicantur nobis satisfactiones Christi, & extinguunt reatus pœnæ ex opere operato, sed loquimur de via impetrationis, vel sanctificationis congruæ. Pater Suarez in *praesenti, disp. 37. sect. 10.* responderi negatiue: quia non videtur consonum diuinæ iustitiæ, ut peccata maneant impunita.

Pars affirmans verior mihi videtur, quam licet *suprà* in terminis non doceant expresse auctores, docent tamen illam in simili ferè puncto, dum dicunt, posse nos aliquando sine satisfactione impetrare precibus remissionem pœnæ alicui defuncto, quod docent Caiet. *tom. 1. Opusc. tract. 16. quest. 5.* Nauarrus in *Comment. de Iubileo, notat. 22. n. 15.* Durand. *in 4. dist. 41. quest. 1. n. 6.* & alij, quos affert Suarez *infra* *disp. 48. sect. 5. n. 4. vbi* n. 5. eam sententiam facit esse piam, & probabilem, & simul facit, facilius posse aliquem sibi metipsum impetrare, quam alteri. Vnde, si probabile, & pius est, quod possimus absque satisfactione impetrare aliquando expiationem reatus pœnæ animabus Purgatorii, probabilius erit, vel æquè probabile, quod id possimus aliquando nobis obtinere.

Porro, posse aliquando orationibus obtineri remissionem pœnæ alicuius defuncti, colligi videtur primò quia B. Virgo Deipara, & alij Sancti orant pro defunctis: vnde Ecclesia petit sæpè, ut Beata Virgine intercedente, cum omnibus Sanctis, suorum delictorum veniam consequantur. ad quod confirmandum adduci possunt reuelationes aliquæ, quibus constare dicitur, B. Virginem liberare sæpè suos deuotos ex Purgatorii pœnis. Quod etiam de B. Lutzgard tradit Surius quoddam moriens tulit secum in cælum animas aliquas suis precibus à Purgatorio liberatas. Secundò, quia Christus Dominus descendens ad inferos liberavit plures animas à Purgatorio, quæ nondum planè debitas pœnas exsoluerant, ut tradunt communiter Theologi cum S. Thom. *suprà*, *questione 52. num. 8.* vbi Suarez id probat. Tertiò, Ecclesia in officio defunctorum sæpius petit, ut Deus

SECTIO II.

An, & quomodo requiratur status gratie ad satisfactionem de condigno.

Non defuerunt, qui dicerent, etiam in statu peccati posse hominem satisfacere pro peccata temporalis debita pro peccatis iam prius quoad culpam remissis. Scotus, Maior, Gabriel, Medina, & Nauarrus apud Suarez *in presenti*, disp. 37. sect. 2. n. 2. Quod Scotus probat: quia, qui propter delictum meretur abscissionem manus, si manus ei abscindatur, etiam si non sit in gratia Regis, satisfecit debito pœnæ. Ex hoc tamen argumento colligi videtur, quod Scotus confundat satisfactionem cum satisfatione: ille enim proprie non satisfacit, sed satisfatur: nunc autem loquimur de satisfatione proprie dicta.

Cum ergo Theologorum sententia cum Sancto Thom. *in 4. dist. 15. q. 1. art. 3. quasi. 2.* negat, peccatorem posse proprie satisfacere. Ita Alex. Bonaventura, Durand, Richard, Palud, Ledesma, Maior, Henricus, Caiet, Adrianus, uterque Soto, quos referunt & sequuntur Suarez loco citato, & Vasquez *quasi. 94. art. 1. dub. 4.* & alij omnes Recentiores.

Probatur primò ex Tridentino *sess. 14. cap. 8.* vbi de operibus satisfactoriis dicitur, esse in Christo, & ex Christo, *ut omnia gloriatio nostra in ipso sit, in quo viuimus, in quo mouemur, satisfacimus, facientes fructus dignos penitentia, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a patre.* Quibus verbis indicatur, vim satisfaciendi nostrorum operum inde provenire, quod dum fiunt, in Christo viuimus, & mouemur: quod proprium est hominis iusti: nam peccator non viuit in Christo.

Secundò probatur ratione: quia satisfactio, licet non sit meritum formaliter; imitatur tamen rationem meriti: quia, sicut peccator, & inimicus Dei, dum manet inimicus, non potest mereri condignè quia non placet Deo, & ideo non possunt eius opera esse Deo accepta ad præmium, sic nec possunt esse accepta ad placandum Deum pro pœna debita, quæ placatio est, quasi quædam retributio pro castigatione voluntaria, quam homo exhibet, & offert Deo: qui enim non potest esse dignus retributione, & præmio, propter inimiciam permanentem; non potest etiam esse dignus ut acceptetur eius castigatio voluntaria ad compensandam pœnam aliunde debitam. Vnde constat responsio ad fundamentum, & exemplum Scoti, in quo non agitur de acceptatione, & compensatione; sed ponitur ipsa pœna inflicta à Principe. An verò possit in eo statu peccator satisfari, & soluere pœnam debitam, eamque extinguere, diximus latè *suprà disp. decima, sect. 2.*

Hinc infero, opera illa facta in peccato mortali non reuiuiscere adueniente gratia ad effectum satisfationis: quia, sicut non reuiuiscunt in ordine ad meritum, eò quod non placuerunt Deo ex indignitate personæ; sic non possunt condignè reuiuiscere ad effectum sanctificationis propter eundem defectum, ut probat Vasquez *vbi supra n. 8.* & Suarez *dicta sect. 2. num. 7.* vbi explicant Sanctum Thomam distinguentem de operibus, quæ relinquunt effectum permanentem, ut ex elemosyna remanet earentia pecunie, & ex ieiunio corporis debilitas: & de illis, quæ non relinquunt talem effectum, dicunt enim, Sanctum Thomam solum velle, quod prioris generis opera facta in

xx 4 peccato

Deus condonet pœnas debitas animabus in Purgatorio existentibus. Quartò, Confessarius potest penitenti præcipere, ut oret pro defunctis, ut traditur in Catechismo Romano in Sacramento Penitentia, n. 80. quo casu non iubetur penitens abdicare à se satisfactionem, imò iubetur pro se satisfacere, cum hoc ei in satisfactionem pro suis peccatis iniungatur: ergo solum iubetur orare ad impetrandam defunctis pœnæ remissionem. Vnde ad fundamentum Suatii responderetur facillè, illa peccata non manere tunc impunita, sed satisfieri plenè diuinæ iustitiæ, applicando satisfationes Christi pro pœna, quam nos debeamus soluere: quæ applicatio obtineri potest aliquando per orationes. Sicut nec manent impunita peccata, quando pœna pro iis debita remittitur per Indulgentias, aut Sacramenta, vel Sacrificia: quia tunc etiam satisfationes Christi applicantur, quibus soluitur plenissimè totum debitum.

Obiicit Suarez *dicta sect. 10. n. 4.* Augustinum *Serm. 60. de tempore*, vbi per illa verba Ecclesiastici 21. *Elli, peccasti: ne adicias iterum: & de pristinis deprecare, vbi tibi dimittantur.* Sic ait: *Sed quid proderit deprecari, si te non dignum feceris exaudiri, non faciendo fructus dignos penitentia, ut tamquam sterilis arbor excidaris, & in ignem mittaris: Si ergo exaudiri vultis, cum deprecamini pro peccatis vestris, dimittite, vbi dimittatur vobis.* Vbi videtur ultra deprecationem exigere fructus dignos penitentia. Sed August. ibi clarè loquitur de remissione culpæ de qua faciemur, non posse haberi immediatè per meram impetrationem sine penitentia, & aliis requisitis.

Dices: Si potest impetrari remissio pœnæ temporalis absque satisfatione condigna, cur non potest etiam impetrari immediatè augmentum aliquod gratiæ absque merito condigno? Respondetur, retorquendo argumentum: non enim arguitur bene: Non possumus impetrare immediatè augmentum gratiæ: ergo neque vllum aliud Dei beneficium: cur ergo arguetur bene ex illo antecedenti, quod nec remissionem pœnæ temporalis possumus impetrare? Imò cum alia beneficia præter gratiam possumus immediatè impetrare, cur non poterimus remissionem pœnæ, quæ non est beneficium excellentius aliis, quæ impetrari possunt? Ratio autem, cur gratia non obtineatur immediatè per impetrationem, illa esse potuit, quod cum gratia sit immediata mensura gloriæ; oportuit, hanc mensuram certam esse, & communem omnibus regulam præfiniri obtinendi gratiam, ne aliqua quærelæ species posset suboriri, si haberet maiorem gloriam, qui minorem meruisset: pertinet enim ad Superiorem, æqualem se exhibere in præmij distributionem; idcò omnibus proposuit Deus communem regulam obtinendi, & augendi gratiam, nempe, bona merita, & Sacramenta. In aliis verò inferioribus beneficiis potest sæpè propter preces Superior dare immediatè huic, vel illi, prout voluerit.

Dices iterum: Ergo ipsamet animæ Purgatorii poterunt sibi aliquid interpretare remissionem pœnæ. Respondetur primò, consequentiam non esse legitimam, cum animæ illæ, ratione status punitionis, quem habent, parum, aut nihil possint sibi impetrare. Respondetur secundò, ipsummet Suarez tandem *tom. 2. de relig. lib. 1. de orat. c. 11.* id concessisse, vbi ait, animas illas orare, ut per applicationem satisfationis Christi condonetur sibi aliqua pœnæ debita pars: quid ergo mirum, si Deus eas aliquando exaudiat?

24.

Peccator non potest proprie satisfacere.

25.
Conc. Trid.

26.

Non reuiuiscunt ad satisfationem opera facta in peccato.